

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Crisis Theologica

Cárdenas, Juan de

Sevilla, 1687

Cap. VII. Appendix. Quid sentiendum de praxi Mercatorum Hispalensium in
vsu mutui.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75689](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75689)

sub veniali) imponit tamen vinculum humanum promissionis, cui homines honesti, & honorati resistere non audent. Quod proterea est novum onus, & quidem magnum.

57. Probatur quinto. Nam qui vult obligare mutuatarium, vt ex gratitudine det aliquid supra sortem, tentat imponere illi obligationem civilem ortam ex eius promissione; ratione cuius obligationis civilis potest cogi á iudice ad solvendum illud supra sortem: sed obligatio antidoralis non habet in se eam obligationem civilem: ergo ea obligatio civilis est novum onus superadditum antidorali. Sed qui ratione mutui tentat imponere novum onus, usurarius est: ergo.

58. Ad argumentum pro opinione damnata facile respondetur, distinguendo minorem. Mutuarius habet obligationem antidoralem, per quam debet exhibere se gratum [dando aliquid lucrum temporale] nego: [exhibendo aliquid signum gratitudinis verbis, vel factis, suo arbitrio] concedo. Et ideò quidquid petit lucri mutuator, licet dicat esse ex gratitudine, id sine dubio excedit obligationem antidoralem; atque adeò est novum onus.

59. Ex dictis infertur huic damnationi subiacere opinionem eorum, qui dixerunt, liberum esse à crimine usuræ eum, qui mutuat obligando mutuatarium, vt ex gratitudine in suo pistrino molat, vel suas merces emat. Imponit enim illi novum onus, propter mutuum: nam cum obligatio gratitudinis solum obliget ad exhibendum signa aliqua gratitudinis pro arbitrio gratificantis; atque adeò ea obligatio gratitudinis non obstringat ad molendum in pistrino benefactoris, neque ad emendum merces eius; ea obligatio molendi in pistrino benefactoris est no-

vum onus, ad quod non obstringit obligatio antidoralis. Et quidem omnes admittunt, esse usuram, si quis mutuet obligando ex iustitia mutuatarium, vt in suo molendino molat. Et nos superaddimus, esse usuram, si obliget ad id ex gratitudine, tum propter hanc damnationem; tum propter argumenta in hoc capite instructa.

CAPUT VII.

Apendix. Quid sentiendum de praxi Mercatorum Hispalensium in usu mutui.

SUMMARIUM.

Praxis Mercatorum Hispalensium circa pecunias mutuat, exigendi duodecim pro centum. num. 60.

Primus titulus dicitur esse difficultas recuperandi sortem, que reducitur ad damnum emergens. num.

61.

Qui censeant, non posse recipi pretium propter periculum sortis, nisi cum effectu damnum emergat? nu.

62.

Opposita opinio communis est, & verior. num. 63.

Secundus titulus est lucrum cessans. num. 64.

Tertius titulus est contractus trium contractuum, nempe societatis, assecurationis lucri, & assecurationis sortis. num. 65.

Hunc contractum triplicatum admittit communis sententia. num.

66.

Concurrentibus his tribus titulis, exigunt Mercatores decem, vel duodecim pro centum. num. 67.

Quando deficit aliquis ex his tribus

1611.

- titalis, iniustum est recipere duodecim pro centum. num. 68.*
- Deficit contractus trium contractuum, cum quis dat pecuniam non negotiaturo. num. 69.*
- Responsio quorundam ex eo, quod cessat lucrum de duodecim pro centum. num. 70.*
- Ad computandum lucrum cessans, non est attendendum, quid posset lucrari, sed quid re ipsa esset lucraturus. num. 71.*
- In eo casu certum est, quod ille inveniet, qui promittat duodecim pro centum; sed non est certum, quod integre solvetur pecunia promissa. num. 72.*
- Ex duodecim pro centum singula partes singulis titulis correspondent. num. 73.*
- Illud lucrum cessat in eo casu cum incertitudine. Et quid inde pro conclusione? num. 74, & seqq.*
- Qui dat pecuniam non negotiaturo, quam alias habiturus erat in scrinio, deficiunt ei duo tituli ex numeratis. num. 76.*
- Qui dat pecuniam cum pacto de duodecim pro centum, & de anticipata solutione premij, peccat contra iustitiam. num. 77.*
- Qui dat pecuniam accipiens pignora auri, & argenti, non potest accipere duodecim pro centum. num. 78.*

60. **P**Raxis est recepta inter Mercatores Hispalenses, cum dant pecunias mutuo, exigere decem, aut etiam duodecim pro centum: & pro affecuratione sortis, & lucri accipiunt pignora aurea, vel argentea æquivalentia. Quomodo autem hæc componantur ad amissum iustitiæ, varia fuerunt Theologorum placita, approbantibus alijs, & alijs reprobantibus.

61. Et pro iustitia eius praxis

multos allegant titulos. Primus est, difficultas recuperandi sortem. Et quamvis videatur assicurari recuperatio sortis per pignora deposita apud mutuatores; adhuc per hæc non fit totalis securitas: quia plerumque pignora sunt aliena, & siquidem commodata essent à dominis pignora ad hunc effectum securitatis, obligata manerent pignora; sed quandoque contingit, ut mutuarius petat sibi commodari ea pignora, cœlando finem assicurationis pecuniæ, & ita quando causa deducitur ad iudicium, dominus pignoris probat, illud pignus esse suum, & oppignoratam esse ipso inscio, & tunc iudex præcipit pignus restitui domino, & mutuator manet absque ea securitate. Et sub hoc primo titulo continetur sumptus, qui impenduntur pro recuperatione pecuniæ in iudicio. Item defectus fideiussoris. Imo & obligatio fideiussoris solet plerumque tenuem afferre securitatem: solet enim fideiussor se defendere, ex debitis anterioribus, aut ex dote vxoris. Qui titulus reducit ad damnum emergens, utpote periculum non recuperandi sortem, aut non recuperandi totam summam. Huc etiam pertinet contingentia mortis mutuatarij, quando rationabiliter timentur mortæ, quæ insurgunt, lites super mutuo recuperando.

62. Sciendum tamen est, non deesse graves Doctores, qui negant, licere mutuatori accipere aliquid ultra sortem propter periculum amittendæ, aut minuendæ sortis, nisi cum effectu damnum acciderit. Ita Sorus, Conradus, Ludovicus Lopez, Toles, Bañez, Rebellus, Palacios, Garcia, Ioannes de la Cruz, Gutierrez, Reginaldus, & Menochus, ut refert P. Gibalinus part. 1. de usu ris, & foro Lugdunensi, lib. 2. cap. 4. art. 1.

Sed

Gibal.
I. Medin.
Cordu.
Arag.
Salon.
Valen.
Sa.
Medina.
Lef.
Navarr.
Salon.
Caf. Pal.
Rodrig.
Azor.
Gabr.
Bonac.
Fillui
Mald.
Lugo.
Turrian.
Diana.
Laym.
S. Ibo:

63. Sed communis, & recepta sententia est, quam exposui. Et ita tenet P. Gibalinus ibidē, & apud ipsū Ioan. de Medina, Corduba, Aragon, Salon, Valencia, Sa, Molina, Lessius, Navarra, Salas, Castro Palao, Rodriguez, Azor, Gabriel, Bonacina, Filiucius, Malderus, Lugo, Turrianus, Diana, Layman; cui videtur suffragari S. Thom. opusc. 73. de usuris, cap. 10. Consule P. Gibalinum, qui hanc materiam tractat pro dignitate.

64. Secundus titulus est lucrum cessans Et siquidem Mercator est, qui mutuat, frequenter verificatur is titulus; cum Mercator numquam habeat otiosam suam pecuniam. Sunt tamen aliqui, qui non exercent hoc munus Mercatorum, sed habent quantitatem pecuniæ eo solo fine, ut mutuent cum lucro. De quibus infra erit sermo.

65. Tertius titulus ad habendum id lucrum ex pecunia data negotiatori, est contractus trium contractuum. Nam qui dat pecuniam lucratur vult particeps esse eius lucri, ideòque inquit cum eo contractum societatis, ita ut alter pecuniam, alter industriam cōferat. Deinde is, qui confert pecuniam, quia nescit quantum lucrum resultabit, contentus est quadam quota mediocri; & ideò inquit cum eo contractum affecurationis eius lucri. Deinde, quia vult semper salvam sortem pecuniæ, quam confert, inquit contractum affecurationis fortis. Et ita ex hoc contractu trium contractuum accipit lucrum moderatum, salva sorte.

66. Esse licitum, & securum hunc contractum triplicatum, efficacissime, & latissime probat P. Iosephus Gibalinus tom. 2. de usuris, & commercijs fori Lugdunensis, toto lib. 6., & citat pro hac sententia cap. 3. art. 1. Ostiensem, Ioannem

Gibal.
Ostien.
I. Andr.
Angel.
Sylvester.
Armilla.

Andream, Angelum, Sylvestrum, Armillam, Tabiennam, Gabrielem, Ioannem Echium, Angles, Medinam, Toletum, Valenciā, Garciam, Lessium, Molinam, Ludovicum Lopez, Laymanum, Castro Palaum, Bonacinam, Homobonum, Malderum, Megalam, Lugo Cardinalem, Scortiam, Reginaldum, Salonium, Filiucium, & Dianam. Aditque Gibalinus hæc verba:

[In eamdem sententiā consensisse Romanos Theologos ad hanc cōtrovergitandam coactos an. 1581. refert Valencia, qui præfens interfuit: atque passim communi fere consensu doceri à Theologiæ professoribus per Italiam, Galliam, Germaniam, & Hispaniam testatur Lessius loco citato [de iust. cap. 25. dub. 3. num. 23.] Hæc Gibalinus, qui cap. 6. confectar. 7. num. 11. refert, se consulvisse P. Theophilam Raynaudum tunc Romæ commorantem, tum ut suam sententiam explicaret, tum ut circa hoc punctum Theologos Romanos consuleret: quod præstitit P. Theophilus in quadam Epistola ibidem inserta multis confirmans hanc sententiam, & consulens Romanos Theologos, qui pro eadem sententia suffragium suum tulerunt, Ioannes Baptista Lezana, Antoninus Diana, P. Nicolaus Baldellus, & P. Petrus Salernus, viri ex præstantia doctrinæ doctissimi.

Tabien.
Gabr.
Echio.
Angles.
Medina.
Tolet.
Valent.
Garcia.
Lef.
Molina.
Lopez.
Laym.
Caf. Pal.
Bonac.
Homob.
Malder.
Magala.
Lugo.
Scort.
Regin.
Salon.
Filiuc.
Diana.

Rayn.

Lezana.
Diana.
Baldell.
Salerna.

67. Ex his tribus titulis accipiunt Mercatores ex sua pecunia data id lucrum, nempe decem, vel duodecim pro centum; eo quod sit quasi pretium commune negotiatorum iudicio taxatum. In quo genere aliqua fiunt, quæ aperte sunt contra iustitiam, quæ manifestari oportet, ut ab illis caveatur, & in quo etiam aliqui Theologi peccante consulentes id pretium sine distinctione, concurrentibus circumstantijs valde diversis.

Igitur

68. Igitur non esse vniuersaliter licitum, danti pecuniam suam pro tempore vnius anni, recipere duodecim pro centum, mihi comperitum est. Etenim quia concurrunt tres tituli præfati, communi negotiatorum iudicio taxatum est id lucrum, nempe duodecim pro centum. Ergo quando deficit aliquis ex his titulis, non possunt recipi duodecim pro centum. Sicut si frumentum optimæ qualitatis valet triginta argenteos; quando frumentum caret ea optima qualitate, non potest tantumdem valere.

69. Et quidem sæpe deficit aliquis ex his titulis, & tamen danti pecuniam suam, vult tantundem lucrum sibi acquirere. Et primo quidem deficit hic contractus trium contractum, quando quis dat pecuniam suam ei, qui non est negotiatoris, neque lucraturus per eam. Nam qui hanc pecuniam alienam petit, solet esse vir nobilis, qui illa eget ad sustentationem suam, & suorum; vel Abbatisa alicuius monasterij, ne sanctimoniales fame pereant, & sic in similibus: ergo si isti non lucraturi sunt per eam pecuniam, quomodo ille, qui dat pecuniam, iniri societatem in ordine ad lucrum, quod non subsistit? In eo ergo casu qui dat pecuniam non lucraturus, non potest accipere lucrum, quod correspondet contractui trium contractuum; sed solum, quod correspondet lucro cessanti, aut damno emergenti, aut utriusque, si utrumque subsistit. Ergo si cum tribus præfatis titulis accipitur duodecim pro centum, cum deest ille vnus titulus, non licet accipere duodecim pro centum.

70. Respondent, in hoc casu cessare totum lucrum de duodecim pro centum, & ideo posse accipere ab isto mutuario illa duodecim pro centum. Quod autem totum illud

cessaret, inde probant; quia si non mutuaerent isti mutuario, mutuaerent alteri ex negotiatoris, a quibus potest licite accipere duodecim pro centum.

71. Sed est adhuc aliquid aliud considerandum, quia ad computandum, lucrum cessans, non debet attendi, quod posset invenire aliquem ex lucraturis, qui acciperet illud mutuum, alioqui ille, qui habiturus esset pecuniam suam asseruatam in scrinio, posset petere lucrum cessans, quia potuisset negotiari per pecuniam illam, quam servat: sed attendi debet, quod re vera inventurus esset illum. Quod autem illum esset inventurus, non potest esse omnino certum; factis erit, si sit probabile. Quomodo ergo potest petere totos duodecim pro centum, si non est certum, quod inventurus sit aliquem ex lucraturis, qui velit accipere eam pecuniam sub eo præmio de duodecim pro centum? Poterit ergo recipere aliquod præmium, maius, vel minus pro maiori, vel minori fundamento probabilitatis, sed non totum præmium de duodecim pro centum.

72. Deinde ex alio capite sit incertum, quod si lucrum cessans esset de solis duodecim, quamvis re ipsa inventurus esset, qui acciperet eam pecuniam ad negotiandum. Quamvis enim certum sit, quod inveniet negotiatorem, qui promittat duodecim pro centum; non tamen est certum, quod integre soluturus sit. Ob varia lites, quæ pullulare solent in recuperatione sortis. Alioqui si propter solum id lucrum cessans posset recipere duodecim, posset aliquid aliud accipere propter damnum emergens, sive propter periculum, quod subit, atque adeo iam non duodecim, sed quindecim, aut sexdecim; quod est absurdum.

73. Pro cuius rei claritate advertendum est, ex his duodecim, partem correspondere damno emergenti, partem lucro cessanti, partem contractui trium contractuum. Supponamus ergo (& hæc non est mensura ad æqualitatem, sed assumpta ad explicationem huius materiæ) ex duodecim quatuor correspondere damno emergenti, quatuor lucro cessanti, & quatuor contractui trium contractuum. Assero ergo, hæc quatuor postrema non posse exigi à mutuuario non negotiaturo; quia respectu eius non habet locum contractus trium contractuum.

64. Dices, certum esse, quod mutuatori (improprie vocatur mutuator, qui exigit pretium pro lucro cessante, &c.) cessat lucrum de duodecim pro centum, quod acciperet, si mutuaret negotiatori. Et ego dico, certum esse, quod talis negotiator promittet duodecim pro centum; sed quod re ipsa mutuator habebit illud lucrum, incertum est. Et idem, quando inter negotiatores fit ille contractus de duodecim pro centum non paciscuntur de lucro cessante, tamquam de tanto alias futuro; sed propter incertitudinem alias futuri lucri, ex illis duodecim, quatuor tantum correspondent lucro cessanti.

75. In nostro ergo casu, in quo quis mutuatur illi, qui non est negotiaturo, non cessat illi totum lucrum de duodecim propter incertitudinem lucri re ipsa adquirendi; sed eodem modo cessat cum simili incertitudine, ac quando is contractus versatur inter negotiatores. Vnde si quando fit contractus iste inter negotiatores, ex illis duodecim, quatuor correspondent lucro cessanti; eodem modo quatuor respondebunt lucro cessanti, quod fieret inter negotiatorem, & non negotiatorem. Imo in

super addo, in eo casu, ut iacet, illum nihil posse accipere ratione lucri cessantis: quia non cessat illi lucrum, nisi iniquum, dum habet intentionem mutuandi pecuniam cum onere de duodecim pro centum, etiam non negotiatoribus. Et hæc quidem intelliguntur in communibus circumstantiis; aliæ enim circumstantiæ possunt concurrere, quæ vel minuant, vel augeant spem lucri cessantis.

76. Secundo, si ille, qui dat pecuniam non lucratur, habiturus erat suam pecuniam in scrinio, non lucraturus; iam illi desiciunt duo tituli ex præfatis ad acquirendum lucrum; deficit enim titulus lucri cessantis, & etiam contractus trium contractuum: peccat ergo gravissime contra iustitiam cum onere restitutionis, si petit à mutuuario duodecim pro centum, imo & multo minus.

77. Tertio. Aliter delinquant alij contra iustitiam, v. g. Titius petit pecuniam à Sempronio ad annum, & fit pactum, ut solet, de duodecim aureis pro centum, sed cū ea conditione, ut Titius anticipate solvat eos duodecim. His ita compositis, cum Sempronius offert Titio centum aureos, illos numerat, & ex illis assumit sibi anticipate eos duodecim. In quo casu cū deberet Sempronius accipere duodecim pro centum, accipit duodecim pro octoginta octo, quod idem est recipere fere quatuordecim pro centum. Manet ergo Sempronius cum onere restituendi; etiam si tres tituli præfati illi suffragentur. Quod expresse notavit. P. Lessius de iust. cap. 20. dub. *Lessius* 11. num. 99.

78. Quarto. Pretium taxatum communi æstimatione Mercatorum, & negotiatorum non potest esse æquale, cum dantur pignora auri, vel argenti; atque quando non dantur

XXX mu-

mutuatori à mutuuario (improprie
vltimur his nominibus, cum præmiū
non detur pro mutuo, sed pro alijs
contractibus, qui admiscuntur) sed
non datis pignoribus à mutuuario,
dantur pro præmio duodecim pro
centum: ergo datis pignoribus, non
possunt dari pro præmio duodecim
pro centum. Et idem est, cum mu-
tuarius dat fideiussorem. Quod
quidem intelligendum est, quando
constat, pignora esse secuta, vel quia
constat illa non esse aliena; vel si
aliena sunt, data esse à vero Domi-
no ad oppignorandum illa. Et simi-
liter, quando constat fideiussorem
esse locupletem, quantum sufficit ex
communi existimatione ad securita-
tem solutionis.

DISERTATIO XXVI.

*An liceat imponere falsum cri-
men alicui, pro defensione
proprij honoris, aut
famae?*

CAPVT I.

*Referuntur duæ opiniones dam-
natæ, & præmittuntur
aliqua.*

SYMMARIVM.

*An Caramuel sit Author harum pro-
positionum damnatarum? num. 2.
& seqq.*

*Proponitur eius conclusio tradita in
editione novissima. num. 4.*

*Referuntur alij Authores, qui eandem
conclusionem tuerentur. num. 6.*

*Qui Authores dixerint, illud peccatum
esse veniale. num. 7.*

*An damnatio hæc extendatur ad om-
ne testimonium falsum, etiã extra-
iudiciale? num. 8.*

*Quot quæstiones discutiendæ sint?
num. 9.*

1. **P**ropositio quadragesima ter-
tia ex damnatis hæc est:
*Quid ni, nisi veniale sit, detrahentis
authoritatem magnam sibi noxiam
falso crimine elidere? Et quadrage-
sima quarta, quæ eiusdem ordinis
est, ita se habet: Probabile est, non
peccare mortaliter, qui imponit fal-
sum crimen alicui, vt suam iustitiam,
& honorem defendat. Et si hoc non est
probabile, vix erit opinio probabilis in
Theologia.*

2. Hæ propositiones communi-
ter attribuuntur Caramueli. Et Ama-
dæus Guimenius, tract. de Charitat. <sup>Criti-
Caroli</sup>
prop. 7. num. 3. refert ex Caramue-
le in Theol. fundam. num. 1151.
hæc verba [viginti, & plures Doctores
asserere, eum, qui imponit
falsum testimonium alicui, vt suam
iustitiam, & honorem defendat,
non peccare mortaliter.]

3. Sed in editione Lugdunensi,
an 1657, qua vtor, aliter discurret
Caramuel. Nam fund. 61. num. 1802. ^{Caram}
hanc statuit primam conclusio-
nem. [Innocens falso accusatus
non potest crimen imponere falso
testi, si tale illud sit, quod testimo-
nium non infirmet; potest autem im-
ponere tale, quod falsum testimo-
nium infirmet. Potest, inquam, quin
peccet contra iustitiam, & teneatur
ad aliquam restitutionem; quia pec-
cabit contra veritatem.]

4. Secundam conclusionem sta-
tuit num. 1823. [Non est possibilis
casus, in quo innocens falso accusa-
tus possit sine mortali imponere cri-
men falso testi, quod eius testimo-
nium infirmet. Ergo impositio eius-
modi numquam erit iusta defensio,
sed semper vel vindicta, vel periu-
rium.]